

KOLOMBİYA SİNEMASI VE KARŞITLIKLARIN GÖLGESİNDE BİR SEYİR DENEYİMİ: ŞİDDET, HAFIZA VE ULUS

Ramazan Gündoğan*

Özet

Kolombiya sineması çatışmalar, anlaşmazlıklar ve şiddet birleşimiyle karşı karşıya kalan izleyicilerine sinemanın ilk yıllarında çok fazla içerik sunamamıştır. Devlet otoritesinin bir türlü sağlanamaması, kaynakların sinema için elverişli olmayışı, kanunların sinema üretimi için bir yasa oluşturmaması da Kolombiya sineması için ağır bir ilerlemeye sebep olmuştur. Kolombiya’da film prodüksiyonlarının geliştirilmesine duyulabilecek ilgi bir dizi iç savaşla ve özellikle de yirminci yüzyılın başlarında Bin Gün Savaşı ile azaltılmıştır. Latin Amerika’nın diğer bölgelerinde olduğu gibi film malzemelerinin eksikliği de o yılları incelemeyi zorlaştırmaktadır. Kolombiya tarihinde La Violencia olarak adlandırılan iç savaş boyunca muhafazakar polisler, siviller ve yönetimle resmi bir bağı olmayan ancak sempati duyan liberal gerillaların vahşeti sergilenmiştir. Daha sonra FARC ve ELN grupları arasındaki çatışmalar ülkeyi sürekli bir kaos içinde tutmuş ve sinema bu kaosun gölgesinde hayatta kalmaya devam etmiştir. 2003 yılına gelindiğinde kabul edilen bir yasa ile film çalışmalarında bir artış başlamış ve Kolombiya sineması toparlanma sürecine girmiştir. Bu yasa daha sonra 2013 yılında büyük revizyonlarla yenilenmiş ve sinema düzenlemeleri genişlemiştir. Kolombiya sineması bu süreçlerden sonra başarılı film çalışmaları ortaya koymuş ve uluslararası ödüllerle bu başarıyı sergilemiştir. Bu çalışmada Kolombiya sineması tarihsel sosyolojik bir perspektiften değerlendirilmektedir. Kolombiya sinemasının tarihsel süreci ve bu iç huzursuzluğun sinemaya nasıl yansıdığı ele alınacaktır. Kolombiya’da sinemanın, siyasi tarihinden bağımsız bir biçimde okunması oldukça zor olduğundan siyasi tarihini de ele almak çalışma açısından gereklidir.

Anahtar Kelimeler: Kolombiya, Kolombiya Sineması, Şiddet.

* Sorumlu Yazar: Öğretim Görevlisi, Yozgat Bozok Üniversitesi İletişim Fakültesi, ramazan.gundogan@bozok.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-4433-9287

Geliş Tarihi: 05.03.2022 Kabul Tarihi: 06.03.2022 Yayın Tarihi: 29.04.2022

Atıf Bilgisi / Reference Information

Gündoğan, R. (2022). Kolombiya Sineması ve Karşıtlıkların Gölgesinde Bir Seyir Deneyimi: Şiddet, Hafıza ve Ulus, Türkiye Medya Akademisi Dergisi. Cilt:2 Sayı:3, s. 09 - 39 <https://doi.org/10.5281/zenodo.6556507>

COLOMBIAN CINEMA AND A CRUISE EXPERIENCE IN THE SHADOW OF CONTRAST: VIOLENCE, MEMORY AND NATION

Ramazan Gündoğan *

Abstract

Colombian cinema could not offer much content in the early years of cinema to its audiences who were faced with conflicts, conflicts and violence. The fact that the state authority could not be provided, the resources were not suitable for cinema, and the laws did not create a law for cinema production also caused a heavy progress for Colombian cinema. Interest in developing film productions in Colombia was curtailed by a series of civil wars, particularly the Thousand Days War in the early twentieth century. As in other parts of Latin America, the lack of film materials makes it difficult to study those years. Throughout the civil war, known as La Violencia in Colombian history, the brutality of conservative police, civilians, and liberal guerrillas who have no official ties to the administration but sympathize with it, has been exhibited. Later, the conflicts between the FARC and ELN groups kept the country in a constant state of chaos and the cinema continued to survive in the shadow of this chaos. With a law passed in 2003, an increase in film studies started and Colombian cinema entered the recovery process. This law was later renewed with major revisions in 2013 and cinema regulations were expanded. Colombian cinema has produced successful films after these processes and has demonstrated this success with international awards. In this study, Colombian cinema is evaluated from a historical sociological perspective. The historical process of Colombian cinema and how this inner unrest is reflected in the cinema will be discussed. Since it is very difficult to read the cinema in Colombia independently of its political history, it is necessary for the study to consider its political history.

Keywords: Colombia, Colombian Cinema, Violence.

*Corresponding Author: Lecturer, Yozgat Bozok University Faculty of Communication.
ramazan.gundogan@bozok.edu.tr. ORCID ID: 0000-0003-4433-9287

GİRİŞ

Kolombiya tarihinin önemli bir paradoksu, demokratik sürece eklenen şiddet ve çatışma tarihidir. 1810'da gerçekleşen bağımsızlık savaşının ardından dokuz iç savaş ve yaklaşık elli bölgesel ve yerel çatışma gerçekleşmiştir. Bu çatışmaların en sık yaşandığı dönem ise 1863 yılından 1865 yılına kadar olan dönemdir. Kolombiya'daki 19.Yüzyıl siyaseti 20.Yüzyıl'a göre daha da sert politikalara sahiptir. Particilik olaylarının çok sert yürütüldüğü dönemlerde tarafsızlık diye bir durum söz konusu değildir. David Bushnell'e göre 19. Yüzyıl'da iki taraf arasındaki dini meseleler dışında güçlü bir fark görünmemektedir. Bürokratik pozisyonların elde edilmesi anlamında rekabetin şiddeti siyasi çekişmenin de dozunu artırmış durumdadır. Çatışmalar babadan oğula hatta toruna geçmiş ve bu durum uzun bir süre bu şekilde devam etmiştir. Ek olarak, Kolombiya halkında, şiddetin şekli ve içeriği aynı kalmamasına rağmen, şiddet içeren bir geçmişin şiddete yatkınlık yarattığı hissi yerleşmiştir. Kolombiya'daki şiddet olaylarını araştıran Daniel Pecaut, *La Violencia* döneminde modern Kolombiya'da 19. Yüzyılın yerel ailelerinin anılarına ulaşmıştır. Ona göre, geçtiğimiz yüzyılın iç savaşları, parti sistemini alt kültürlerle dönüştürmüş ve siyasi partiler bireyleri, siyasi ve politik bağlantılarla bağlayan kolektif kimlikler haline getirmiştir (Rojas, 2002, s. 19-20).

19.Yüzyıl'ın ortalarında Kolombiya'daki söz konusu elitler, iktidarı Liberal Parti ve Muhafazakâr Parti olarak iki hegemon siyasal partiye paylaşmıştır. Kamu iktidarının işlerlik kazanmasında oluşan eksiklikler, işçi ve köylü ayaklanmalarına karşı şiddetli tepkiler verme, temel kamu hizmetlerinin verilememesi, zenginlik ve fakirliğin bölgeler arasında keskin bir şekilde ayrılması çatışmaları da beraberinde getirmiştir. Bu çatışmalarda ayrılıkçı güçler olarak bilinen ve 1964 yılında kurulan Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (FARC-Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri) onun ardından 1965'te kurulan Ejercito de Liberación Nacional (ELN - Ulusal Kurtuluş Ordusu) ve 1967'de kurulan Ejercito Popular de Liberación (EPL - Halk Kurtuluş Ordusu) elli yıldan fazla sürecek olan bir iç savaşın tarafları olmuşlardır (Ramirez, 2015, s. 1-5).

Kolombiya'daki sinematografik gelenek 1897'ye kadar uzanabilir bir tarih izlemektedir. Lumiere Kardeşler'in ekibinde olan Gabriel Veyre'nin Latin Amerika'da

yaptığı çekimlerle Kolombiya'ya giren kamera, diğer Latin Amerika ülkeleri gibi ülkeye ticari olarak gelmiştir. Bin Gün Savaşı'nın etkisiyle ve devam eden iç çatışmalarla film prodüksiyonunun gelişmesi oldukça zaman almıştır. 1896 ve 1930 yılları arasında kültürel korumanın ihmalinden dolayı çekilen filmlerin kaybolması ve zarara uğraması da söz konusudur. Filmlerin kayıtları ve tarih bilgilerine o dönemin basılı gazetelerinden ulaşılmış ve bu sebeple belli bir zaman aralığı oluşturulmuştur. Tarihinden iç çatışmaların ve şiddetin eksik olmadığı Kolombiya Sineması ise ülkede çok fazla gelişme gösterememiş ancak daha sonra konulan ve genişletilen yasalarla ilerleme kaydedebilmeyi başarmıştır (Suárez, 2017, s. 307).

Çalışma, Kolombiya Sineması'nda uzun süreli çatışmaların, iç savaşların ve iç huzursuzluğun sinemaya olan etkilerini ortaya koymak amaçındadır. Kolombiya'da sinema sadece belirli dönemlerde değil neredeyse sinema tarihinin her döneminde çatışmaların etkisinde kalmış ve Kolombiya sinemasının dilini tamamen politik sinemaya dönüştürmüştür. Bu sebeple Kolombiya'da sinemanın doğuşunun hangi temeller üzerinde yükseldiği ve bu etkilerin neler olduğunu irdelemek oldukça önemlidir. Kolombiya sinemasının verilerine ulaşmanın zorluğu ve bu alanda herhangi bir çalışmanın da olmamasından ötürü makalenin önemi bir adım daha ön plana çıkmaktadır. Bu çalışma Kolombiya sinemasına tarihsel sosyolojik bir perspektiften bakmaktadır. Çalışmada literatür taraması yöntemi kullanılmıştır ve Kolombiya sineması üzerine derinlemesine bilgiler içermektedir. Bu etkileri araştırmak için Kolombiya'nın siyasi ve toplumsal tarihi de göz önünde bulundurulmak zorundadır.

ŞİDDET, HAFIZA VE ULUS ÜZERİNE

Kolombiya, uluslararası toplum bakışında çatışma ve uyuşturucu ticareti ile adı anılan bir ülke konumundadır. Diğer ülkelere nazaran bu bölgedeki çatışmalar en uzun süreli çatışmalar olarak tarihte yerini almıştır. Bölgede çatışan grupların asker olmayan kişilerden oluşması ve çocuk yaştaki bireylerin bu şiddetin ortasında kaldığı, cinsel istismarların had safhaya eriştiği Kolombiya sorunu, incelenmesi gereken bir yapıdır. Uluslararası kamuoyu da Kolombiya'yı, uyuşturucu üretimi ve tedarikiyle suçlamaktadır.

Kolombiya sorununun tarihselliğine bakacak olursak, 16. Yüzyıl'dan 1808 yılına kadar İspanya'nın sömürgesi altında kalmıştır. Latin Amerika ülkelerindeki İspanya

sömürgesi süreci, Fransa'nın İspanya'yı işgali ile azalmış ve Latin Amerika'daki diğer İspanyol sömürgelerinin de Kolombiya ile birlikte bağımsızlık mücadelesi başlamıştır. 1821 yılında Ekvador, Venezuela, Panama ve Kolombiya topraklarından Büyük Kolombiya devleti oluşturulmuştur. Venezuela ve Ekvador'un 1829-1830 yılları arasında bu oluşumdan ayrılması ve 1903 yılında da Panama'nın ABD'nin yardımıyla bağımsızlığını ilan etmesiyle günümüz Kolombiya devleti ortaya çıkmıştır. Panama'nın bağımsızlığını kazanmasından sonra Panama Kanalı'nın kullanım hakkını ABD'ye vermesi Kolombiya-ABD ilişkilerinin 1920'li yıllara kadar gergin bir şekilde sürmesine sebep olmuştur (Aktaran, Çınar ve Yusuf, 2017, s. 217).

Kolombiya'nın kuruluşunda ve düzeninde önemli bir yer tutan anayasalar sürekli olarak değişime uğramıştır. Hatta Cordeiro'nun ifadesiyle, 1810 ve 1830 yılları arasında ülkenin farklı konumlarında birden fazla anayasa uygulaması söz konusudur. Ancak en önemli olan anayasa 1886 tarihli anayasadır. Üzerinde 8 büyük reform yapılmasına rağmen 1991 yılına kadar varlığını koruyan bir anayasa olarak bilinmektedir. 1886 Anayasası, Liberal Parti ve Muhafazakâr Parti'nin kurulması sonucu hazırlanmış ve bu iki siyasal eğilim arasındaki denge üzerine inşa edilmiştir. Liberal Parti ve Muhafazakâr Parti, Kolombiya'nın sadece siyasi çevresini şekillendirmekle kalmamış, aynı zamanda uzun süre devam edecek çatışmaların da ortaya çıkmasına sebep olmuştur. 1886 Anayasası, zayıflamış düzeni yeniden kurmayı, ülkede Katolik inancı ve İspanyolca'yı toplumun temelini almayı amaçlamıştır. Ancak devlet başkanına son derece geniş yetkiler veren bu Anayasa, bireylerin hak ve özgürlüklerini sınırlandırıp marjinal bir hal almıştır. Ayrıca belediyelerin de devlet başkanının iradesine teslim olması, seçmenlerin yerel yasama organları üzerinde bir etkisinin olmadığını göstermiştir (DPI, 2013, s. 15-16).

Gonzalez'e göre Kolombiya'daki çatışma ortamı temel olarak iki tarihsel neden üzerinde konumlanır. Bunlardan ilki, toprak sahiplerinin ulus-devlet oluşturma süreci sırasında baş göstermiş olan köylülerin ayaklanma durumudur. Kolombiya'da toprak sahipliği eşit bir şekilde reforme edilmediğinden dolayı köylü kesim devlet birimlerinden ve hizmetlerinden uzak bulunan sınır kısımlarına itilmiştir. Oldukça zor coğrafi bölgelerde, sistemden dışlanmış biçimde yaşamaya mahkûm edilen köylüler otorite karşısında harekete geçmişlerdir. Bunun yanı sıra Kolombiya'daki sömürge döneminden

beri ikinci sınıf olarak nitelendirilen afro kökenliler, yerli kabileler, elit olmayan gruplar ve alt sınıf insanlar politik ve coğrafi olarak bir uzaklaştırma politikasına da maruz kalmışlardır. Otoritenin kurulamamasında ikinci etken ise belli bölgelerin yönetiminin elit grupların elinde bulunmasıdır. Devlet ise elit grupları kontrol altında tutabilmek adına bu grupların topraklarını genişleterek bir çözüm bulmaya çalışmıştır. Ancak bu politikanın da doğru adım olmaması otoriteyi güçlü kılmaya yeterli olmamıştır (2004, s. 12-13).

Kolombiya’da liberaller ve muhafazakârlar olmak üzere kurulan iki siyasi partiyle birlikte, 19. Yüzyıl’da siyasi partiye olan bağlılıklar neredeyse kalıtsal hale gelir ve Kolombiya’da insanların liberal ya da muhafazakâr olarak doğdukları söylenir. Kurulan iki partinin, seçkinler, orta halli gruplar, kentsel ve kırsal yoksullar da dahil olmak üzere çok sınıflı olarak yönetildiği bilinmektedir. 19. Yüzyıl’da iki taraf arasındaki sayısız iç savaşlar bu dönemdeki şiddetin tanımını yapmaktadır. 1902’de Bin Gün Savaşı’nı sona erdiren barış antlaşmalarından sonra Kolombiya 40 yıllık bir barış ortamı yaşamıştır. Ancak La Violencia olarak bilinen iç çatışma süreci tekrar başlamış ve bu çatışmalar iki yüz bin insanın ölümüne sebep olmuştur. Şiddet, Kolombiyalı liberal popülist politikacı Jorge Eliecer Gaitan 9 Nisan 1948 tarihinde Bogota sokaklarında öldürüldüğünde başlamış, Gaitán’ın ölümü, Latin Amerika tarihinin en büyük kentsel isyanı Bogotazo’yu başlatmıştır. Parti liderleri arasındaki siyasi çatışmalar yerel halka da yansımış Liberaller ve Muhafazakarlar olarak büyük bir çatışmaya dönüşmüştür. (LeGrand, 2003, s. 171-172).

Son derece karmaşık bir fenomen olan La Violencia, hem partizan siyasi rekabet hem de saf kırsal haydutluk ile karakterize edilmiştir. Bununla birlikte, bu uzun süreli iç kopukluk döneminin temel nedeni, ardışık hükümetlerin, insanların sosyo-ekonomik değişim taleplerine katılmalarını reddetmesidir. Bogotazo isyanından sonra mevcut Ospina hükümeti daha baskıcı hale gelmiştir. Ospina Mart 1949’da halka açık toplantıları yasaklamış ve Mayıs ayında tüm Liberal valileri kovmuştur. O yılın Kasım ayında Ospina, kongrenin zorla kapatılmasını istemiştir. Bu istek üzerine yerel polis güçleri, savaşçılara ve Liberallere karşı baskıyı artırmıştır. Olayın sonucunda bakanlıktan yerel düzeye kadar tüm Liberaller protesto halinde görevlerinden istifa etmişlerdir. 1949 yılı başkanlık seçimlerinde Liberallerin bir aday sunmayı reddetmesinin ardından tek

Muhafazakar aday olan Gómez 1950 yılında göreve başlamıştır. Ancak Gómez de gücü tekelinde toplamaya çalışmış ve 1953 yılında bir darbe ile yönetimden olmuştur. Darbeyi yöneten Rojas Pinilla ülkede hızlı bir girişimle isyanları bastırmıştır ve ülke bir iki ay nispeten sessizlik içinde yaşamıştır. Pinilla döneminin de diğer dönemlerden farksız geçmesiyle birlikte, 1957 yılında Liberaller ve Muhafazakarlar, “Ulusal Cephe” hükümeti adı altında birleşerek yönetimin yeniden sivillerin eline geçmesini sağlamışlardır. Yapılan referandumun sonunda anayasa reformu kabul edilmiş ve her iki partide başkanlık görevlerini dönüşümlü olarak sürdürmeyi onaylamıştır. Kurulan “Ulusal Cephe” iki grup arasındaki farkların ortadan kalkması adına ve barış sürecinin devam etmesi için kararlaştırılmış ilk girişim olmuştur. 1958 ve 1974 yılları arasında Ulusal Cephe’nin katkılarıyla çatışma ve güvensizlik ortamı en alt düzeye indirgenmiştir¹.

1974 yılına geldiğimizde yapılan başkanlık seçimlerinden sonra Ulusal Cephe koalisyonu dağılmıştır. İki siyasi kanattaki adaylar tekrar birbirlerine karşı yarışmıştır. 16 yıl sürmüş olan bu dönemde yine ölümler yaşanmaya devam etmiş, tarım sorunları çözülememiş ve yoksulluk büyük oranda artmıştır (Leech, 1999). Ulusal Cephe döneminde ortaya farklı gruplar da çıkmıştır. Özellikle gerilla grupları, radikal solun ideolojisine doğru büyük bir hızla girmişlerdir. Bu gruplar sadece Kolombiya’da değil farklı Latin Amerika ülkelerinde de ortaya çıkmışlardır ancak Kolombiya’da var olmalarına gösterilen en büyük neden, Ulusal Cephe’nin sebep olduğu politik dışlanma olarak gösterilebilir. Ulusal Cephe’nin varlığı, yönetimde olan partilerin karşıtlıklarını ve sorunlarını azaltsa da toplumda oluşan diğer varyasyonları öngörememiştir. Gerillalar bu kısıtlı sisteme kendilerini bir tepki olarak tanımlamışlardır (Esquirol, 2001, s. 28).

FARC², ELN³ ve M-19⁴ gibi Marksist-Leninist örgütlerin ortaya çıkmasıyla Kolombiya siyasetinde artık farklı konjonktürler rol almaya başlamıştır. 1960’lı yılların başında ELN kurulmuş ardından 1964’lü yıllarda da FARC örgütü kurulmuştur. FARC örgütü ELN örgütünden daha sonra bir kuruluş tarihine sahip olsa da 1920’li yıllarda ortaya çıkması bakımından en eski en geniş katılımlı militan sayısına sahiptir. Örgüt

¹ Bkz: Area Handbook of the US Library of Congress, History of Colombia. Erişim: <http://motherearthtravel.com/history/colombia/history-8.htm>

² FARC: Forças Armadas Revolucionarias da Colombia / Kolombiya Devrimci Silahlı Güçleri.

³ ELN: Ejército de Liberación Nacional / Ulusal Kurtuluş Ordusu.

⁴ M-19: Movimiento 19 de Abril / 19 Nisan Hareketi.

desteğini, kırsal nüfustan ve bu nüfusun toprak reformunu gerçekleştirme isteğinden aldığını açıklamıştır. Bu taleplerin örgütün varlığını da meşru kıldığını öne sürmüşlerdir. ELN ise örgütünün tabanını hem bu tabanı oluşturan hem de örgütün itici gücü olduğuna inanılan üniversite öğrencilerine dayandırır. FARC ve ELN grupları arasındaki bir diğer fark iki örgütün model aldığı örneklerdir. FARC, Bolşevik Devrimi'nin Çarlık Rusya'sından bir modeli kendiyile bağdaştırırken ELN, Küba Devrimi'ne öncülük etmiş Fidel Castro ve Che Guevara'yı kendi örgüt modeliyle bağdaştırmaktadır. M-19 ise bu örgütlerle bir kıyaslama yapılacak olursa işçilerin ve öğrencilerin öncülük ettiği bir organizasyon olarak adlandırılır. Bu farklılıklar eylem pratiklerinde de kendini göstermiştir. FARC ve ELN kırsal bölgelerde hükümete karşı mücadele verirken, M-19 kırsal gerilla taktiğini Kolombiya'nın büyük şehirlerinde hükümete karşı kullanmıştır (Downing, 2012, s. 1).

1970'li yıllara gelince Kolombiya'da uyuşturucu üretimi ve ticareti yaygınlaşmaya başlamıştır. Kolombiya'nın büyük bir sorunu haline gelecek bu sürecin üç sebebi vardır. İlk olarak; kırsal kesimin sol örgütlerin kontrolünde olması ve büyük şehirlerdeki uyuşturucu kartellerinin bu örgütlerle temas geçmek istemesidir. Böylelikle elverişli kırsal kesimleri kullanmak isteyen kartellerin bu teması ilk sebebi oluşturmaktadır. İkinci olarak; devlet gücünün yetersiz kaldığı kesimlerde hem devletin kendisi hem de zengin muhafazakâr kesimin paramiliter güçlerine destek vermesidir (Bagley, 2012, s. 4).

Sol tabanlı hareketin bir türlü yatıştırılamaması ABD'nin müdahale etmesine olanak sağlamıştır. Başkan Kenedy, komünist tehlikeye karşı tedbirler almış ve Clinton döneminde de ileri seviyede genişletilerek "Plan Kolombiya" olarak uygulanmıştır. Plan, Kolombiya'daki örgütlere karşı bölgesel ayaklanma ve isyanları önlemek ve diğer ülkeler için de bir örnek oluşturmayı hedeflemiştir. Clinton yönetimi, FARC'ın elinde tuttuğu uyuşturucu arazilerinin itlafi için askeri yardım da sağlamıştır. Maddi olarak sağlanan 1.7 milyar dolar yardım ise uyuşturucu yetiştiricilerine destek sağlayıp bu tarımdan onları vazgeçirmek için gerekli görülmüştür. ABD açısından stratejik bir plan olan "Plan Kolombiya" bölgedeki petrol kaynaklarını kontrol altına almak ve o bölgede oluşacak Küba, Kolombiya ve Venezüella bloğunu da engelleme amacı taşımaktadır. "Plan Kolombiya" ile birlikte bölge halkı ve çiftçiler arazilerini terk etmişlerdir. Plan dahilinde ülke uyuşturucu ekonomisinden kurtarılacak ve yönetim gücü tekrar Kolombiya

hükümetine geçecekti; ancak uyuşturucu üretim alanlarına yapılan itlaf çalışmaları, hem arazilerin müdahaleye elverişli olmaması hem de gerillaların karşılık vermesiyle havadan müdahale yapılmak durumunda kalınmıştır. Havadan yapılan kimyasal müdahaleler de başarılı olamayınca yayılan ilaçlar, yakınlardaki köyleri, hayvanları ve tarım ürünlerini zehirlemiştir. Üst tabaka ve elitlerin ABD müdahalesini olumlu bulmalarına rağmen bölge halkı müdahaleyi çok sert ve yıkıcı olarak görmüştür. İç savaşı durdurmak için yapılan bu yardım Kolombiya içerisinde bir kurtuluş savaşına dönüşünce halkın her kesiminden gerilla hareketine katılım ve destek olmuştur (Arslan, 2015, s. 276-277).

Ulusal Cephe yıllarında, ülkenin mutlak yoksulluk içinde yaşayan işgücünün yüzdesi, %25'ten %50,7'ye kadar iki kattan fazla artmıştır. Rakamlar, mutlak yoksulluk oranının %25,4'ten %67,5'e yükseldiği kırsal işgücü için daha da kötü durumdadır. Böyle bir yoksulluğun ortasında uyuşturucu patlamasının cazibesi şaşırtıcı olmamaktadır. Uyuşturucunun getirdiği yüksek karlar sebebiyle, kentsel işsiz ve topraksız köylüler, ağırlıklı olarak FARC tarafından kontrol edilen sömürgeleştirilmiş bölgelere göç etmişlerdir. Başlangıçta FARC'ın yeni kitlesel göçle kontrolündeki alanlarda, siyasi ve sosyal statükoyu zayıflatacağından endişe edilmiştir. Bununla birlikte yerel nüfusa uygulanan savaş vergilerinden elde edilen gelir de önemli ölçüde artmıştır. Uyuşturucu patlamasının ilk yıllarında gerillalar ve uyuşturucu liderleri birlikte çalışmışlardır. Gerillalar, yetiştirme bölgelerinin çoğunu kontrol ederken, karteller üretimin ve ticaretin gidişatını yönetmektedir. Bu gayri resmi ittifak, Medellín ve Cali'deki uyuşturucu kartellerinin servetlerini mülke yatırmalarıyla çökmüştür (Leech, 1999).

Kuzey Amerika'nın 1970'lerin sonlarında artan uyuşturucu iştahı, Medellín'de uyuşturucu karteli Pablo Escobar'ın güçlü ve zengin bir suç sendikasına dönüşmesine olanak sağlamıştır. Escobar, Forbes dergisinin dünyanın en zenginleri sıralamasına yedinci sıradan girmiştir. Escobar, Kolombiyalı politikacılar tarafından ihmal edilen fakir mahallelerde, evler ve okullar inşa ederek, özellikle Medellín'de yoksul Kolombiyalıları arasında popülerlik kazanmıştır. 1982'de Escobar'ın Medellín'in alt sınıflarıyla olan popüleritesi, Ulusal Kongreye bir Liberal Parti alternatifi (milletvekili) seçilmesine yol açmıştır. Aynı zamanda, Escobar ve diğer uyuşturucu kaçakçıları, sahip oldukları zenginliklerin çoğunu büyükbaş hayvan çiftliklerine yatırmışlardır. Böylece onlar da FARC'ın geleneksel düşmanı saflarına geçmişlerdir. FARC, gerilla grubunun zengin

Kolombiyalılara uyguladığı savaş vergisini ödemeyi reddeden uyuşturucu kaçakçılarının aile üyelerini kaçırmakla tehdit etmiş ve bunu gerçekleştirmiştir. Hem Medellín hem de Cali kartellerine bağlı uyuşturucu baronları bu duruma paramiliter gruplar oluşturarak karşılık vermiştir. Sağcı paramiliter gruplar, agresif bir karşı-tarım reformu kampanyası düzenledikleri için, özellikle kuzey Kolombiya’da tüm nüfusu korkutup yerinden etmişlerdir. Bu taktikler, narko-toprak sahiplerinin arazi boyutunu daha da artırmasına izin verirken, aynı zamanda gerillalar için köylü desteğinin tabanlarını da bozmuştur. 1980’lerin sonunda, uyuşturucu kaçakçıları ülkenin en büyük toprak sahibi konumuna gelmiş ve bunun sonucunda Kolombiya’nın ekilebilir arazilerinin çoğunu verimsiz sığır çiftliğine dönüştürmüşlerdir (Leech, 2011, s. 56-57).

Medellín karteli 1980’lerde büyük paramiliter örgütlerle yakın ilişkilerini sürdürmeye devam etmiştir. Medellín kartelindeki rekabet, Escobar’dan ayrılan ve ona karşı muhalefet halinde olan Cali karteli ve diğer küçük kartellerle çalışan birçok paramiliter gruba katkıda bulunmuştur. Bu bölünmeler farklı paramiliter gruplar arasında çatışmanın ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Escobar’ın örgütü, Magdalena Medio’deki önemli paramiliter liderlere suikast düzenlemiştir. Bu iç bölünmelerden, Organizasyon (The Organization) ve Los Pepes grupları doğmuştur (A vilés, 2006, s. 115).

Amerika Birleşik Devletleri, uyuşturucunun şehirlerine akışı konusunda giderek daha fazla endişe duymaya başlamış ve uyuşturucu savaşında ana hedef olarak Medellín karteline odaklanmaya başlamıştır. Eylül 1984’te Washington, Kolombiya hükümetine Escobar için bir tutuklama emri çıkarması yönünde baskı yapmıştır. Uyuşturucu lordu, devlete savaş ilan ederek ve hükümet yetkililerine karşı bir cinayet ve yıldırma kampanyası başlatarak yanıt vermiştir. Escobar ve diğer insan tacirlerinin en çok korktukları şey ise ABD’ye iade durumudur. Escobar için şu slogan bu olayı açıklayıcıdır; *“Kolombiya’da bir mezar ABD’deki bir hapisane hücrelerinden daha iyidir.”* Kolombiya’nın uyuşturucu kaçakçıları, hükümetin iade sürecini sona erdirmeye zorlamak için paramiliter güçlerini kentsel nüfus merkezlerine yönlendirmiştir (Leech, 2011, s. 58-59).

1980’lerin sonuna gelindiğinde hükümet, sivillerin veya ordu mensuplarının meşru müdafaa grupları oluşturmasını, yardım etmesini veya bu gruplara katılımı yasadışı hale

getiren 1194 Sayılı Kararnameyi yayınlamıştır. Escobar ve ortakları, ülkenin siyasi liderlerini hükümet ile kaçakçılar arasında bir barış anlaşması müzakere etmeye zorlamak amacıyla kampanyalarını tırmandırarak yanıt vermiştir. Kartelin liderleri, kendilerini “iade edilebilirler” olarak nitelendirerek, milleti terörize eden bir bombalama dalgası başlatmıştır. 1989 ve 1993 yılları arasında, kırk bombalı araç 500’den fazla kişiyi öldürmüş ve 1989’da Bogotá’dan Cali’ye giden bir Avianca uçağının bombalanmasıyla 119 yolcu ve mürettebatı öldürmüştür. Kolombiya vatandaşlarının iadesini yasaklayan ve 1991 yılında ülkenin yeni anayasasının yürürlüğe girmesiyle Escobar ve hükümet arasındaki müzakereler başlamıştır. Aynı yıl, Escobar, lüks ve özel olarak inşa edilmiş bir Kolombiya hapisanesinde hafif bir hapis cezası ile şiddeti sona erdirmesi ve tüm uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetlerini durdurmasını gerektiren bir anlaşmaya varmıştır. Ancak Temmuz 1992’de Escobar hapisaneden kaçmış ve yeni bir insan avını ateşlemiştir. On altı ay boyunca ABD istihbarat teşkilatları, Kolombiya kolluk kuvvetleri ve rakip Cali karteli, hızla parçalanan Medellín kartelinin liderini izlemek için birlikte çalışmıştır. Aralık 1993’te devlet güvenlik güçleri Medellín çatısında Escobar’ı vurarak öldürmüştür. Escobar’ın ölümünden sonra Kolombiya’nın uyuşturucu üretimi ve kaçakçılığı hız kesmeden devam etmiştir. ABD yönünü uyuşturucu savaşçılarının odağı olan, Kolombiya’nın yeni kaçakçılık örgütü Cali karteline döndürmüştür. Escobar’ın aksine, Cali’nin liderleri uyuşturucu karlarını Cumhurbaşkanı Ernesto Samper de dahil olmak üzere Kolombiya’nın politikacılarının birçoğuyla nüfuz kazanmak için gizlice kullanmışlardır. Bununla birlikte Cali karteline düzenlenen operasyonlarının büyüklüğü ve kapsamı onu savunmasız bırakmıştır. Bu uyuşturucu savaşının zaferi de ABD’ye uyuşturucu akışını yavaşlatamamıştır (Leech, 2011, s. 58-59).

Pastrana’nın 1998’de seçilmesinden kısa bir süre sonra FARC, barış görüşmelerine katılmanın ön şartı olarak arındırılmış bir bölge için pazarlık yapmıştır. Bu bölge kırk iki bin kilometrekarelik bir alanı kapsamaktadır ve Kolombiya’nın merkezinde yer almaktadır. Bu güvenli bölge, anlamlı barış görüşmelerine yol açamamıştır; ancak FARC’ın uyuşturucu altyapısını tam olarak geliştirmesine izin vermiştir. FARC’ın bir uçağı kaçırmasının ertesi günü 20 Şubat 2002’de Devlet ile FARC arasındaki barış görüşmeleri başarısız olmuştur. Birçok siyasi, FARC’ın barışı gerçekten istemediğine inanmaktadır. Bunun yerine bölgeyi saldırılara hazırlanmak ve bir araya gelmek için bir

üs olarak kullandıklarını savunmaktadırlar. FARC ise hükümetin bölgeyi bloke ettiğini ve paramiliter saldırıları durdurmadığını iddia etmiştir. ELN'e geldiğimizde ise 1991 ve 1992 yıllarında diğer gerilla gruplarıyla birlikte barış görüşmelerine başladığı bilinmektedir. Ancak bu görüşmelere daha sonra devam etmemiştir. 1998 ve 1999 yıllarında ELN, iş dünyası ve sivil liderlerle bir araya gelmiş ve olası barış görüşmeleri hakkında tartışmalara başlamayı kabul etmiştir. ELN, Temmuz 1998'de Maguncia'da hükümetle bir anlaşmaya varmıştır. Bu anlaşma, prosedür bir anlaşmadır. 25 Nisan 2000'de Kolombiya hükümeti ELN için bir bölge oluşturulduğunu duyurmuştur. Ancak bu girişim hükümet içindeki unsurlar ve paramiliterler tarafından hoş karşılanmamıştır. Ocak 2001 yılına geldiğimizde bu süreç, önerilen birçok kural uyarınca yeniden başlatılmış ancak Ağustos ayında tekrar askıya alınmıştır. Bununla birlikte ELN grubuna *Zona de Encuentro* adı verilen silahtan arındırılmış bir alan veren bu anlaşma, ülke çapında tepkiyle karşılanmıştır. Halk ve paramiliter gruplar direniş başlatmıştır. Barış görüşmeleri ve bölgenin uygulanması başarısızlıkla sonuçlanınca, ELN örgütü bazı şiddetli olaylar gerçekleştirmiştir. ABD'den yardım paketi olarak ELN'e karşı pek çok misilleme yapan hükümet ile ELN arasında bu süreç sancılı olmuştur. Barış görüşmeleri sürekli baştan başlamış ve sürekli askıya alınarak devam etmiştir (Holmes, Pineres, Curtin, 2008, s. 135-137).

İncelenen son grup AUC⁵ grubudur. 15 Aralık 2002 tarihli mektupta AUC, 1 Aralık 2002'den başlayarak hükümet güçleriyle ateşkes ilan etmiştir. AUC, barış görüşmelerine açık olduğunu ve siyasi aktör olarak tanınmalarını istemiştir. Barış sürecinde Katolik Kilisesi, Birleşmiş Milletler ve Amerikan Devletleri Örgütü'nün (OAS) yardımını istemiş ve Kolombiya hükümetinin yükümlülüklerini yerine getirme kabiliyetine olan güveni dile getirmiştir. Başkan Uribe'nin barışa yaklaşımı önceki başkanların yaklaşımlarından çok farklı durumdadır. Daha önce, 1992 yılından 1997 yılına kadar politik bir süreç olmayan *somitento a la justicia* (adalete teslim) dışında paramiliterlerle müzakere etmek için mevcut bir yasal çerçeve oluşturulmamıştır. 2002 yılında ise Uribe, 782 sayılı kanun ile bunu değiştirmiştir. Bu yasa, politik motivasyonlarından veya platformundan bağımsız olarak; tanınmış bir komuta yapısı, sürekli askeri operasyonları üstlenme kapasitesi ve

⁵ AUC: Autodefensas Unidas de Colombia. 1997 yılında Castano kardeşler liderliğinde kurulmuş bir milis örgütüdür.

önemli bir bölgesel kontrol veya mevcudiyeti olan grupların, hükümetle diyalog içine girebilmeleri için iç çatışmaya taraf olma statüsüne sahip olmalarını sağlamıştır. Uribe, 31 Aralık 2005 yılına kadar paramiliter grupları dağıtma üzerinde yoğunlaşmıştır. Alianza Del Oriente ve Bloque Central Bolívar gibi münferit paramiliter gruplar dağılmaya başlamıştır (Holmes, Pineres, Curtin, 2008, s. 135-137).

FARC'ın son döneminde, Alfonso Cano'nun komutasında başlattığı sözde Yeniden Doğu Planı'nın (Plan Renacer) 2008 yılında yürürlüğe girmesiyle, 2012 yılında üstlenilen barış müzakere sürecinin başlangıcını şekillendirmiştir. Hükümet ve Havana'daki FARC görüşmeleri aynı yılın 23 Şubat ve 26 Ağustos tarihleri arasında "keşif toplantısı" olarak tarihe geçmiştir. Bu toplantı, "Çatışmanın Sona Erdirilmesi, İstikrarlı ve Kalıcı Bir Barışın İnşası Anlaşması" ile sonuçlanmıştır. Anlaşma sayesinde, hem FARC hem de Cumhurbaşkanı Juan Manuel Santos hükümeti önemli noktaları görüşmek üzere uzlaşmıştır. Bunlar; toprak reformu, siyasete katılım, silahsızlanma, yasa dışı uyuşturucu sorununa çözüm, kurbanların hakları ve barış anlaşmasının uygulanmasıdır. Yeniden Doğu Planı, önemli bir ağırlığa sahiptir. FARC tarafından Vatansız Planı'nın (Plan Patriota) ve Álvaro Uribe hükümeti sırasında uygulanan güvenlik politikalarının etkisinin devamını sağlamakla kalmayan anlaşma, aynı zamanda orduda ve siyasette kaygan zeminin toparlanması adına önemli bir gelişme olarak görülür. Barış sürecinin başlamasından yaklaşık bir yıl sonra, tarım sorunu üzerinde bir anlaşmaya varılması, FARC'ın hak iddialarına ve mağdurların tazminat taleplerine daha fazla önem verilmesi önemli bir adımdır. 26 Mayıs 2013 yılında Hükümet ve FARC, Havana'daki barış diyalogları gündeminin başlangıç maddesi olan tarım sorunu üzerinde anlaşmaya vardıklarını duyurarak barış sürecinin ilerlemesiyle ilgili ilk raporu yayınlamıştır. Müzakere masasının ilk raporunda anlaşmanın ayrıntıları açıklanmasa da, tarım sorununun çatışmanın merkezinde yer alan ve bunun nedenlerinden biri olduğu yönündeki duyuru son derece önemlidir. Tarihsel olarak, kırsal alanlar yoksulluk ve sosyal eşitsizliğin kalıcı bir sahnesi olmuştur. Ancak bu sorunların giderilmesine yönelik önlemler yüzeyseldir veya süresiz olarak ertelenme eğiliminde kalmıştır (Gómez, 2014, s. 271-330). Bildiride taraflar, "her şey kararlaştırılana kadar hiçbir şey kararlaştırılmadı" ilkesini göz önünde bulundurarak anlaşmanın içeriğine ışık tutabilecek bazı kriterlerin altını çizmişlerdir. Anlaşma toprak yasasını pekiştirerek çatışmanın etkilerini tersine

çevirmeye ve arazi iadesini sağlamaya çalışmaktadır. Üretkenliği artırmak için teşvikler ve çeşitli desteklerle kırsal kesimdeki yoksulluğu azaltmaya yönelik bir anlaşmadır. Bir diğer durum ise fiili mesleklerin resmileştirilmesine ve kırsal çatışmaların son bulmasına işaret etmektedir. Bu açıklama, yasal sınırlamaları ve çevrenin korunmasını göz önünde bulundurarak, toprak mülklerinin aşamalı olarak yasallaştırılmasını öngördüğü içindir. Ayrıca kadastro güncellemesi ve kredinin faydalarına izin veren bir “yasal güvenlik” kararlaştırılmıştır (Gómez, 2014, s. 332-333).

Kolombiya’daki barış süreci halen aksayarak da olsa devam etmektedir. Tam anlamıyla bir durulma söz konusu değildir. Halk tarafından çatışmaların bitmiş olduğu aşıkardır ancak milis grupların açıklamaları suyun bulanık kalmasına sebep olmaktadır. Kolombiya’nın siyasi tarihini aktardıktan sonra çatışmaların ve toplumsal olayların süzgecinden geçen bir sinema tarihine odaklanmak konu bütünlüğü açısından önemlidir.

KOLOMBİYA SİNEMASINA BAKIŞ

Kolombiya’da sinema serüveni 1897 yıllarına kadar uzanmaktadır. Jorge Alberto Moreno ve Rito A. Torres’a göre 13 Nisan 1897 günü Panama, sonra Kolombiya bölgesi olan Puerto Colón’da, bir çadırda halka açık ilk gösterim gerçekleştirilmiştir (Ramirez, 2015, s. 4). Kolombiyalı film tarihçisi Luis Alfredo Álvarez, Kolombiya’da sinematografik etkinliğin 1897’de Thomas Edison *vitascopenun* gelişiyle başladığını söylemektedir. 21 Ağustos’a geldiğimizde ise Bucaramanga’da ki Peralta tiyatrosunda Manuel Trujillo Durán, ilk kez mevcut Kolombiya topraklarında bir gösterim gerçekleştirmiştir⁶. 1897 yılının Eylül ayında Bogota Belediye Tiyatrosu’nda, Ernesto Vieco ilk kez başkent halkına vitascope kullanarak bir filmi gösterime çıkarmıştır. Sinemanın tanıtılmasından kısa bir süre sonra, ülke Bin Gün Savaşı (1899-1902) olarak bilinen bir iç savaşla karşılaşmış ve bu olay tüm film yapımlarının askıya alınmasına neden olmuştur.

1905 yılında, General Rafael Reyes Prieto’nun, (ülkenin aynı zamanda Cumhurbaşkanı) kamu hayatında resmi olayları filme almak için bir Fransız kameraman ile anlaştığı bilinmektedir. O dönemde film arşivleri daha çok resmi eylemleri, resmi

⁶ Kolombiya 1890’lı yıllarda şu an bulunduğu sınırlarında değildir ve o zaman için kurulu Kolombiya daha geniş topraklara sahiptir. Bu nedenle Kolombiya tarafından kabul edilen topraklar ibaresi kullanılmıştır.

yemin törenlerini ve askeri dergileri temsil etmektedir. 8 Aralık 1912’de inşa edilen Bogotá Olympia gibi merkezi yapılara pek çok film ithal edilmiştir. Kolombiya’da Fransız ve İtalyan filmleri ithal eden İtalyan kardeşler Francesco ve Vincenzo Di Domenico, daha sonra 1913 yılında Latin Amerika Film Endüstrisi’ni (SICLA⁷) Giuseppe, Erminio Di Ruggiero, Donato ve Giovanni Di Domênico Mazzoli’nin yardımlarıyla kurmuşlardır. Bu girişim Luis Alfredo Álvarez’e göre ulusal sinemanın ilk organize girişimi olarak açıklanır. Di Domenico bir yıl sonra *El Drama Del 15 De Octubre* (15 Ekim Dramı) adlı belgeseli çekmek için harekete geçmiştir. Belgeselde 15 Ekim 1914’te suikast sonucu öldürülen General Rafael Uribe’nin suikastı anlatılıyor ve film skandal olarak anılıyor. Çünkü hapisane hücrelerinde yapılan görüşmelerde iki suikastçı filme alınmış ve bu durum da skandal olarak nitelendirilmiştir. Di Domenico kardeşlerin halkı hassas bir konuyla çekmeye yönelik avant-garde girişimi, sonraki yıllarda düzenli bir film üretiminin durmasına sebep olacaktır. Bu sebeple de Alfredo Del Diestro ve Máximo Calvo Olmedo’nun 1922 yılında ilk Kolombiyalı uzun metrajlı filmi olan *María*’yı, Jorge Isaacs’ın aynı adlı romanından uyarlaması için yedi yıl beklemek gerekmiştir⁸

22 Ekim 1922 yılında, Kolombiya sinema tarihinin ilk kurgusal uzun metrajlı filmi olan *María* için Buga’da özel etkinlik gerçekleştirilmiştir. Máximo Calvo ve Alfredo del Diestro’nun yönettiği ve 180 dakika süren filmin sadece 25 saniyesi günümüze kadar ulaşabilmiştir. *María*’nın bir sonraki gösterimi 11 Aralık 1924 yılında Bogotá’da Teatro Olimpia’da yapılmıştır. Kayıp olan görüntülere ulaşmak için 1986 yılında Jorge Nieto ve Luis Ospina, birkaç görüntüyü kurtarıp bu prodüksiyonun ayrıntılarını yeniden yaratmışlardır. Bir başka önemli zaman aralığı ise 1924 ve 1955 yılları arasındadır. Arturo Acevedo Vallarino ve oğulları Gonzalo ve Álvaro tarafından kurulan Kolombiya Film Şirketi, (Compañía Cinematográfica Colombiana) ülkenin güncel olaylarını ve hatırlarını görüntüler. Şirketin çalışmaları sayesinde, Acevedo Sono Films’in ulusal haberleri (1924-1948), yaklaşık 250 siyasi sınıfın ana konuşmalarının kaydedildiği değerli bir arşivi oluşturmuştur (Ramirez, 2015, s. 4).

⁷ SICLA: Sociedad Industrial Cinematográfica Latino Americana.

⁸ Bknz: <https://www.icff.co.uk/?p=328> Erişim tarihi: 2 Mayıs, 2020.

Kolombiya sessiz sinemasının neredeyse bütünüyle hayatta kalan üç filmi, zamanın özelliklerinin ve eğilimlerinin bir görüntüsünü sunuyor ve hem üretim hem de oyunculuk anlamında uluslararası iş birliğinin girişimlerini kanıtlıyordu. Kolombiya sinemasının öncülerinden biri olan Arturo Acevedo Vallarino, yabancı filmlerin tanıtımından ve yaptıkları tiyatro faaliyetlerinden sonra Acevedo e Hijos (Acevedo ve Oğulları) adlı bir film şirketi kurmaya karar verir. 1924 yılında *La Tragedia Del Silencio* (Sessizlik Trajedisi) ve *Bajo El Cielo Antioqueño* (Gökyüzü Altında Antioqueño) adlı filmleri çekerler. İkinci film Kolombiya'nın zenginlerinden olan Gonzalo Mejia tarafından finanse edilir. Film halk arasında olumlu karşılanır ancak seçkin olduğu için eleştirilir. Kolombiya'daki filmler genellikle doğa, folklor ve milliyetçilik gibi temalara dayanmaktadır. Bazı edebi istisnalar da vardır. 1926 yılında *Garras De Oro* (Adaletin Şafağı) yayınlanır. Film Panama'nın Kolombiya'dan ayrılmasını, ABD'nin çatışmalardaki rolünü anlatır. Acevedo, Başkan Enrique Olaya'nın görev süresi boyunca kamu işlerinin uygulanmasını görsel olarak belgelemeye olan ilgisinden yararlanmıştır ancak Kolombiya sinemasına bir ivme getirememiştir. Acevedo ile birlikte çalışan Alman kökenli Carl Schroeder sinemada sesi kullanmak için bazı çalışmalar yapmıştır. 1937 yılında, sesli sinemadan tam on yıl sonra *From Cradle to the Grave* (Beşikten Mezara) adlı senkronize olmayan seslerle bir belgesel çekmeyi başarmışlardır. Belgeselde, Enrique Olaya Herrera'nın Roma'daki ölümü, vücudunun geri getirilmesi ve Eduardo Santos'un başkanlık kampanyası başlatması konuları anlatılmaktadır.

Kolombiya sinemasına ses resmi olarak 1938 yılında gelmiştir ve sesin gelmesiyle film endüstrisini pekiştirmek için yeni tasarımlar üzerinde çalışılmıştır. Sinemaya ilk devlet yatırımı bu zamanda gerçekleşmiştir. 1940'lı yıllarda film yapımı faaliyetleri Milli Eğitim Bakanlığı'na atanmıştır. Böylelikle, Kolombiya sinemasında milliyetçi filmlerin üretimi ve Liberal Parti'nin misyon bildirimlerini desteklemek üzere tasarlanmış malzemelerin dağıtımına önem verilmiştir (Suárez, 2017, s. 310-311).

Kolombiya sineması 1950'lerin ortalarında sinematik bir estetik oluşturmak ve kendi temalarıyla film yapmak amacıyla ilk adımlarını atmaya başlamıştır. Guillermo Ribón'un *The Great Obsession* (1955) ve Luis Moya'nın 1958 tarihli uzun metrajlı filmleri bu duruma örnek olarak gösterilebilir. Bu dönemde tanınabilir karakterler, toprak ve güç çatışmaları, iş ve günlük görevleri ile Kolombiyalı filmler olarak görülür.

Dönemin en ilginç filmlerinden biri *La Langosta Azul* adlı filmidir. Álvaro Cepeda Samudio, Nereo López ve Luis Vincens'in yönetmenliğinde filme alınmıştır. Ayrıca senaryosunun yazımına Gabriel Garcia Marquez'de katkıda bulunmuştur. Filmde doğrudan sosyal ya da politik bir konum yoktur. Film, mahalle, sokaklar, evler ve insanlar hakkında neredeyse belgesel tarzı bir görüş ve sosyolojik olmaktan çok kültürel bir açık görüş barındırmaktadır.

1960'lı yıllara geldiğimizde yönetmen José María Arzuaga ülke için sinema alanında önemli bir yer edinecektir. Yapımcı ve senarist Julio Roberto Peña ile temas kuran Arzuaga, *Raices de Piedra*'nın (1961) yapımına katılmıştır. Reklam film çekimleriyle uzun süre uğraşmış ve 1967'de ikinci uzun metraj filmi olan *Pasado el Meridano*'yu tamamlamıştır. 1977 yılında ki son filmi *Pasos En La Niebla* filmi tamamlamak için ticari sinema kaygısı güderek çektiği filmler de ekonomik olarak başarısızlıkla sonuçlanmıştır. Sinematografik olarak istediğini yansıtamayan Arzuaga, *Rhapsody in Bogotá* adlı filmiyle San Sebastián'da Perla del Cantábrico Ödülü'nü almıştır. Arzuaga 1960'lı yılların kusurlu ama aşkın çalışmalarıyla önemli yönetmenler arasında kendine yer bulmuştur (Ramirez, 2015, s. 7).

1960'lar ve 1970'ler Küba Devrimi'nden esinlenen, sosyal belgesel ve politik odaklı sinemanın yaygınlaştığı bir dönemdir. Yeni Latin Amerika sinemasının farklı tezahürleri, Carlos Álvarez, Julia de Álvarez, Diego León Giraldo, Gabriela Samper, Marta Rodríguez ve Jorge Silva gibi yönetmenlerin filmlerinde yankılanmıştır. 1968'den 1987'ye kadar Rodríguez, Jorge Silva ile Marksist teorilere dayanan belgesellerde çalışmıştır. Bu dönemde çekilen *Chircales* (1968), hala Latin Amerika belgeselinin bir klasiği konumundadır. Film, Latin Amerika'daki en iyi neorealizm parçası olarak görülmektedir. Belgesel, grupları, yerli gruplara karşı insan hakları ihlallerine ve köylüler için haksız çalışma koşullarına ilişkin sosyal meseleleri ele almaktadır. Silva'nın 1988'de ölümünden sonra Rodríguez videoda çalışmalarını sürdürmüş ve daha genç film yapımcılarıyla birlikte siyasi çatışmanın Afro-Kolombiyalı ve Yerli toplulukları nasıl etkilediği ve narko kaçakçılığının etkileri konusunda önemli çalışmalar ortaya çıkarmıştır (Suárez, 2017, s. 314).

1970’lerde Kolombiya’da ticari sinema yapımları daha etkin olmuştur. Görsel-ışitsel prodüksiyon, film yapımında çok ihtiyaç duyulan sürekliliği sağlamak adına sağlam mekanizmalar yaratamayan bir dizi yasal ve özel girişimden geçmiştir. 1972 yılında yasada *sobreprecio* (ek ücret) olarak geçen madde kabul edilmiştir. Böylelikle Kolombiya yapımı bir kısa filmin ülkedeki her yeni filme eşlik etmesi zorunlu kılınarak sinema biletlerine ek bir ücret getirilmiştir. Bu ek ücret ile birlikte film üretimi için sermaye birikimi, deneyim ve beceri oluşturmak, hatta film yapımcıları için bir teşvik olarak hizmet etmek amaçlanmıştır. Söz konusu yasa, ulusal sergi endüstrisi için beklenmedik bir gelir kaynağı olmuştur. 1974 yılına gelindiğinde Kolombiya sineması için ilk amaç, yapımlardaki kötü şöhretli kalite eksikliğini gidermektir. İkinci amaç ise üreticilere karşılık gelen gelir yüzdelerini teslim etmekte geciken dağıtımcılar tarafından yapılan istismarlara karşı olmuştur. Bu yasanın yürürlüğe girdiği yıllarda, 134 farklı sinemacı tarafından yaklaşık 439 belgesel üretilmiştir. Ek Ücret Yasası’nın geçerliliğinin bitiş tarihi kesin olarak bilinmemektedir. Ancak, Devlet Sinematografik Kalkınma Şirketi’nin (Focine) kurulmasının ardından 1979 yılında öneminin azaldığı görülmektedir. Bu yeni şirket, ulusal sinemanın panoramasını değiştirmiştir. Her biri yirmi beş dakikalık 75 belgesel ve 16 mm formatında yeni belgeseller için yeni bir sahne başlatmıştır (González, 2015).

Yine bu yıllarda Kolombiya’da, bazı film yapımlarının para kazanmak ve uluslararası tanınırlığa sahip olmak için yoksulluk ve insan sefaletine dönüşmeye karar verdiği pornografinin (İspanyolca: pornomiseria) ortaya çıktığı görülmektedir. İnsanların sefaleti, ötekileştirilmiş sokak çocuklarının hayatı, uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri, kayıtsızlık ve siyasi yolsuzluk gibi birçok konu bu yeni sinema tarzında ele alınmaktadır. Bu türün tüm özelliklerine sahip filmlerden biri *Gamin* (Clochard), Ciro Durán tarafından Fransız Ulusal Görsel-İşitsel Enstitüsü ile ortak yapım bir belgesel olmuştur. 1978 yılında yayınlanan belgeselde Bogota’daki sokak çocukları hakkındadır. Dilencilik ve yaşamak için aile bağlarını koparan çocuklar ele alınır. Carlos Mayolo ve Luis Ospina 1977 yılında *Agarrando Pueblo* adlı kısa filmi çekmişlerdir. Birkaç ulusal ve uluslararası ödül kazanan bu filmin yayınlanmasıyla birlikte iki film yapımcısı *manifesto pornomisèrei* yazmışlardır. O manifesto da şöyledir: “*Bağımsız Kolombiya sinemasının iki kaynağı*

vardır. Birincisi, gerçekliği yorumlamayı veya analiz etmeyi amaçlar ve ikincisi de bu gerçeklik içinde bile, onu dönüştürmek için antropolojik ve kültürel unsurları keşfeder⁹.

1980’li yıllar Kolombiya için çok çeşitli eleştirmenlerin söylemleri ve estetik kaygılarla birlikte ulusal bir film endüstrisi inşa etme ihtiyacını ortaya koymuştur. Bazı iyi filmler, tamamen eğlenceli olanlardan grotesklere kadar halka ulaşmaya çalışmış “popüler sinema” olarak anılan çeşitli filmlerle beraber vizyonda yerini almıştır. Bu yıllarda temel amaç; belli bir kitlenin yapılan düşük bütçeli filmlerden keyif alacağı Kolombiyalı film geleneği oluşturmaktır. Latin Amerika’da *Sor Tequila*, *Capulina* ve *La India María* gibi büyük ticari etkisi olan bazı Meksika filmleri, Kolombiya endüstrisinde de etkisini göstermiştir. Meksika endüstrisinin başarısı Arjantin ve Brezilya’da (pornoanchada) benzer hikayeler ortaya çıkarmıştır. Kolombiya sinemasının diğer Latin Amerika sinemasına karşı farklı yanı, muhafazakâr bir topluma cinsel içerikleri dahil etmek için çok belirsiz bir girişim olarak kalmıştır (McAnany, 2010, s. 15-16). Bu yıllarda yine ülkenin tarihinde uzunca süren çatışma dönemleriyle ilgili büyük bir film üretimi vardır; *Canaguaro* (Dunav Kuzmanich, 1981), *Pisingaña* (Leopoldo Pinzón, 1982), *Cain* (Gustavo Nieto Roa, 1984), *La virgen de las Mercedes* (Dunav Kuzmanich, 1985) gibi filmler örnek olarak gösterilebilir. Bu filmler anlaşmazlığı açıkça ele almış ülke içinde ki durumlara değinmiştir (Bentancur ve Moreno, 2010, s. 509).

Kolombiya’da bu dönemde ortaya çıkacak olan bir durum sinema tarihinde değişikliklere yol açacaktır. Ulusal Hükümetin, Ulusal Radyo ve Televizyon Enstitüsü (Inravisión), Popular Finance Corporation ve Company’nin yetkilendirdiği 1978 yılında çıkarılan 1244 sayılı kararla; La Compañía de Fomento Cinematográfico (Focine - Sinematografik Gelişim Şirketi) kurulmuştur. Şirketin amacı, film endüstrisi üzerinde etkisi olan politikaların yürütülmesi ve Film Tanıtım Fonu’nun kaynaklarının toplanması, yönetimi ve yatırımdır. Devlet desteğiyle beraber yaklaşık 10 yıl içinde, 29 uzun metrajlı film, çok sayıda kısa film ve belgesel çekilmiştir. Focine iki aşamada; başlangıçta borç veren olarak daha sonra da filmlerin doğrudan yapımcısı olarak gerçekleştirilmiştir. Her iki adımda da yeterli dağıtım ve sergi mekanizmaları yer almadığından kötü bir ekonomik performans sergilenmiştir. 1985 yılında, Focine’nin sinematografik filmlerin tanıtım fonu

⁹ Bknz: <https://www.icff.co.uk/?p=328> Erişim tarihi: 11 Mayıs, 2020.

ile birleştirilmesi amacıyla 55 sayılı kanun çıkarılmıştır. Bu şekilde ulusal sinemanın tanıtımına yönelik tüm kalemler ve bu amaçla İletişim Bakanlığı tarafından belirlenen ek ücretler aynı varlığa girecektir. Buna katılımcılara uygulanacak %16'lık vergi kesimi de dahildir. Aynı yasada, Kolombiyalı uzun metrajlı filmleri gösterime sokan sinemalar hariç olacak şekilde ve sinemaların tüm işlevlerde Kolombiyalı kısa filmleri sunmakla yükümlü olduğu da belirtilmiştir. Bununla birlikte, katılımcılarının büyük çoğunluğu bilet fiyatından olacak %16'lık vergi kesimini iptal etmek istemişlerdir. Focine, lehine üretilen paraların toplanması ve bu toplama işini zorlamak için belli başlı mekanizmalardan yoksun kalmıştır. Bu durumda da şirket maddi kaynak sıkıntısı çekmeye başlamıştır. Sorunlara rağmen Dunav Kuzmanich'in *Canaguaro*'su ve Focine'nin desteklediği filmlerden biri olan *Condores*, birden fazla uluslararası festivalde ödül alan Francisco Norden gibi yönetmenler ile birlikte daha gerçekçi filmler ortaya çıkmış ve ilgi uyandıran uzun metrajlı filmler vizyona getirilmiştir. Daha sonra 1993 yılında, 1991 tarihli Anayasa'nın 20. maddesinde geçici olarak Ulusal Kurucu Meclis tarafından Cumhurbaşkanı'na verilen yetkilerin bir sonucunda da Focine tasfiye edilmiştir (Lara, 2009, s. 18-19).

1993 yılında, Focine kötü yönetim ve bütçe sorunları nedeniyle tasfiye edildikten sonra film yapımcıları kendi çözümlerini oluşturmak durumunda kalmışlardır. Evleri ipotek ettirmek, arabaları satmak, ortak yapımlar aramak gibi çözümler, Kolombiya sinemasını canlı tutmak için bulunan çözümlerdir. Son yıllarda, büyük prodüksiyonlar sadece yerel olarak değil, uluslararası olarak da tanınmıştır. Bu da tüm Kolombiya sinematografisinde büyük bir beklenti yaratmıştır. Yol, Sergio Cabrera'nın *La Strategy De Caracol* (1993), Felipe Aljure'un *La Gente De La Universal* (1994) ve Víctor Gaviria'nın *La Yendedora De Rosas* (1998) filmleriyle açılmıştır. Sergio Cabrera'nın *La Strategy De Caracol* (1993) uluslararası ödüller kazanmıştır ve Kolombiya filmografinin görsel ölçütü olmuştur. Yine aynı zamanda Felipe Aljure, *La Gente De La Universal* ile Bogotá'da polis portresinin nasıl yansıdığını göstermiştir. Medellín'de kurulan bir ekip, gelecekte Víctor'un uzun metrajlı filmleri olacak hikayeler üretmeye başlamıştır. Yerel sinemanın bir kısmı da başarılı olmuştur; Sergio Cabrera'nın *Golpe de Estadio* (1998), Jorge Echeverri'nin *La Pena Máxima* (2001), Jorge Alí Triana'nın *Bolívar Soy Yo* (2002), Ricardo Coral'ın *Te Busco* (2002), ve Luis Alberto Restrepo'nun *La Primera Noche*

(2003) örnekleri sayılabilir. Teknik olarak, izleyicilerin sevdiği komedi türü de kendine vizyonda yer bulmuştur (Ramirez, 2015, s. 18-19).

2000’li yıllara geldiğimizde bu dönemin en önemli gelişmesi 814 Sayılı Kanunun kabul edilmesi olmuştur. 2003 yılında gerçekleşen sinema yasası, sinematografik prodüksiyonlar, yerel ve uluslararası gelişmeyi daha doğrudan hedefleyerek önemli bir şekilde öne çıkarmaya başlamıştır. Kolombiya sineması, her türlü izleyici tarafından tanınabilen ve ülkede sinema için ortaya konulan sahiplenip kendi kimlik özelliklerini de doğrudan ifade etmeye çalışmıştır (Ramirez, 2015, s. 20). 814 Sayılı Kanunun temel amaçlarından biri, Kolombiya’da filmlerin üretimini kolaylaştırmak ve yavaş yavaş sürdürülebilir bir endüstriye dönüşmesine katkıda bulunmaktır. Yasa, sektörü tam olarak geliştirmeyi ve tüm Kolombiya film üretim zincirini desteklemeyi amaçlayan yatırım teşvikleri sağlamıştır. Bu teşvikler yapımcılar, dağıtımıcılar ve katılımcılardan görsel-işitsel mirasın korunmasına, eğitime ve teknolojik gelişime kadar uzanacaktır. İki mekanizmadan oluşan teşviklerin ilki; *El Fondo para el Desarrollo Cinematográfico*’dur. (Sinematografik Kalkınma Fonu-FDC) Ulusal topraklardaki sinematografik eserlerin sergilenmesi sonucunda katılımcılar, dağıtımıcılar ve yapımcılar tarafından ödenecek vergiyle toplanan geliri alacaklardır. Böylelikle sinematografik sektörün ürettiği miktar aynı sektöre geri dönecektir. FDC’ye ait tüm kaynaklar kamusal niteliktedir ve bu nedenle devlet kontrol kurumları tarafından izlemeye tabidir. İkinci olarak; film projelerine yatırımlar ve bağışlar için vergi teşvikleri verilmesidir. Kolombiya yapımı film projelerinde, gelir vergisi mükelleflerinde bağışçıların ve yatırımcıların vergilerinden bir kesintiyi kapsamaktadır. Yatırılan veya bağışlanan değer %125’ini vergiye tabi tabanlarından düşebileceklerdir (bağış durumunda net gelirin %30’u sınırı vardır). Amaç, bireyler ve özel şirketler tarafından filme bağış ve yatırımı teşvik etmektir. Bu amaçla daha fazla ve daha iyi film yapabilmek için önemli bir finansman kaynağına sahip olacak olan girişimciler ve film yapımcıları desteklenecektir¹⁰.

2012 yılında devlet, *Film Çekme Yasası* adını verdiği 1556 sayılı kanunu yayınlamıştır. *Estados Unidos* (TLC) olarak bilinen serbest ticaret anlaşması kapsamında sunulan bu ikinci yasa, hükümet tarafından yabancı kaynakları ülkeye çekmenin, yerli ve

¹⁰ Bknz: <https://www.mincultura.gov.co/areas/cinematografia/Paginas/Ley-de-Cine.aspx> Erişim Tarihi: 19 Mayıs, 2020.

yabancı üreticiler arasında bilgi alışverişini mümkün kılmak için yapılmıştır. 2012 yılı yerli sinematografi için en başarılı yıl olarak kaydedilmiştir. *El Paseo 2* (Dago García, 2012) bir milyon iki yüz binden fazla izleyiciye ulaşarak ulusal tarihin en çok hasılat yapan filmlerinden biri olmuştur. Aynı yıl Kolombiya sinemalarında en kazançlı film olan *Avengers* filmi iki milyon izleyiciyi aşmıştır. İkinci olarak en çok izlenen yerli film (*La Cara Oculta*) altı yüz bini aşmıştır. En çok izlenen diğer yerli film (*Apaporis*) ise kırk beş bin izlenmede kalmıştır. Kolombiya'nın en çok izleyici sayısına ulaşmasıyla, ulusal halkın katılımı o yıl %7,25'e yükselerek ülke yüzdesini Meksika ve Arjantin gibi kendisinden daha güçlü endüstrilerin üzerine koymuştur (Betancur, 2014, s. 130-131).

Kolombiya sineması zor koşullarda da olsa ilerlemesini sürdürmeye devam etmiştir. Devlet destekli ve üretici yönetmenlerle pek çok film yapmayı başaran Kolombiya sineması 1980 yılından itibaren En İyi Uluslararası Film Akademi Ödülü başvuruları yapmaya başlamıştır. 2017 yılıyla birlikte ödül için toplam 26 Kolombiya filmi aday aday olmuştur. *Ciro Guerra*'nın yönetmenliğini ve senaryosunu üstlendiği *El Abrazo de la Serpiente* filmi, 2015 yılındaki 88. Akademi Ödülleri Yabancı Dilde En İyi Film Akademi Ödülü adaylığını elde eden tek film olmuştur. 2019 yılı yapımı "*Monos*" filmi de 92.Oscar aday adaylığı listesinde kendine yer bulmuştur.

SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Kolombiya, tarihte varlık göstermeye başladığı günden itibaren ikili çatışmaların ve çatışmaların ülkesi olmuş; iktidar ve mülkiyet sahipleri tarafından yaratılmış olan bu mevcut şartlar sürekli olarak üst sınıfın lehine iyileştirilmeye çalışılmıştır. 19. Yüzyıl'da bir sömürge ülkesi olmaktan kurtulan Kolombiya, anayasal düzenlemeler ve kurulan liberal ve muhafazakar partiler aracılığıyla kendi siyasal sistemini kurmaya başlamıştır. Ancak liberal ve muhafazakar kanadın karşıt ilişkilerinin yarattığı uzlaşimsal olmayan siyasal gelenek, demokratik görünmekten çok mülkiyet ve iktidar sahiplerinin avantajına olabilecek bir yapı oluşturmaktan öteye gidememiştir. Demokratik bir düzen sağlanmaya çalışılmasına rağmen, eski toprak ve iktidar sahiplerinin kurduğu feodal bağların işlerlik halinde olduğu rahatlıkla görülebilmektedir. Toprak sahipleri devlet güvencesi ve adaleti altında varlıklarını korurken, afro kökenliler, yerli kabileler, elit olmayan gruplar ve alt sınıfa mensup insanlar varlıklarını zor şartlarda yaşanan coğrafi bölgelerde yaşamaya itilmiştir. Bu durum Kolombiya'daki ilk çatışmaların merkezini oluşturan bu ilksel sebep

önemlidir. Çünkü bu ilksel durum, Kolombiya’da ortaya çıkacak diğer çatışmaların da temelini oluşturmaktadır.

Siyasal yönetimlerin karışıklık içeren yapıları ülkedeki çatışma ortamının sürekli artmasına neden olmuştur. 1950’lerdeki Muhafazakâr iktidarın gücü elinde toplama yönündeki kontrolsüz davranışları, ülkede 1953 yılında bir askeri darbenin yaşanmasına neden olmuştur. 1957’de Liberallerin ve Muhafazakarların sivil düzeni yeniden tesis etmek için bir araya gelmeleriyle kurdukları Ulusal Cephe hükümeti, ülkenin 1974 yılına kadar büyük oranda çatışmalardan ve güvensizlik ortamından uzaklaşmasını sağlamıştır. Ancak bu dönem içerisinde etkin olarak faaliyetlerini gerçekleştiren FARC, ELN ve M-19 gibi Marksist ve Leninist örgütlerin 1960’larda yükselişe geçen varlığı, tam anlamıyla kaostan uzak kalınamayacağını gösteren önemli etkenler olmuştur. İç çatışmalar ve karışıklıklardan uzak kalmak böylesi bir ortamda Kolombiya için çok da olası olmamıştır. 1970’lere gelindiğinde, Kolombiya artık uyuşturucu üretiminin ve ticaretinin yoğun olarak yapılmaya başladığı bir ülke konumuna gelir. Uyuşturucu ticareti ve kartellerin konumu öyle noktalara ulaşır ki Amerikan dış politikasının bile en merkezi sorunlarından biri haline alır. Bu durum ülkenin iç ve dış politik durumunda daha da karmaşık zamanların yaşanmasına neden olur. Özellikle ülkenin dış dünyadaki imajı geri dönülmez biçimde bozuluma uğrar. Ülkede toprak reformu, siyasetin düzenlenmesi, yasa dışı uyuşturucu sorununun çözümü, silahsızlanma ve barışın tesis edilmesi gibi konularda belli reformlara gidilir. Ancak söz konusu durumlardan bazıları iyileştirilmiş olsa da düzenin tam anlamıyla sağlanması günümüzde bile gerçekleştirilebilmiş değildir.

Ülkenin siyasal ortamı, sinema sektörünün oluşumu ve gelişimi üzerinde de derin etkilerde bulunmuştur. Öyle ki sinemanın gelişimi daha 20. Yüzyıl’ın başlarında iç savaşlar ve karışıklıklardan etkilenmiştir. 1897 yılında Kolombiya ilk gösterimler aracılığıyla sinema ile tanışmıştır. Ardından ülkede yaşanan Bir Gün Savaşı (1899-1902) nedeniyle tüm gösterimler ve yapımlar askıya alınmıştır. 1905 yılında kamuya ait resmi hayatın kayda alınması süreci ile ilk yapımlar başlamış, 1912’de film ithalatı devreye girmiş, 1913 yılında Latin Amerika Film Endüstrisi kurulmuş ve böylece ulusal sinemaya dair ilk girişim gerçekleştirilmiştir. 1914 yılında tartışmalı bir belgesel yapımını takiben, 1922 yılında ilk uzun metraj film sayılan María yapılmıştır. 1950’lere kadar yapılan sinemada bile bunun izlerini açıkça görmek mümkündür. Kolombiya sineması sessiz

dönemde üretilen neredeyse çoğu filmini yitirmiştir. Günümüze kadar ulaşan yalnızca üç film vardır. Bunlar ise çoğunlukla dönemin özelliklerini ve görüntüsünü sunar. 1924-1955 yılları arasında çoğunlukla doğa, gelenek, kültürel yapı ya da milliyetçilik gibi temalara sahip olan belgeseller ve edebi uyarlamalar gerçekleştirilmiştir.

1950'lerin ortalarına gelindiğinde, kendi temalarına ve estetiğine sahip bir sinema oluşturma düşüncesi devreye girmiştir. Genellikle toprak ve güç çatışmaları ile iş ve günlük görevler gibi temalar etrafında toplanan bir Kolombiya sineması görülmeye başlanır. Ancak belirgin olarak görülebilen farklı bir estetik tarza rastlamak mümkün olmaz. 1960'lar ve hatta 1970'ler boyunca da söz konusu yapı yerleşikleştirilmeye çalışılmıştır. Kusurlu ancak aşkın çalışmalar ortaya koymak, bir ideal olmaktan öteye geçememiştir demek bu durumda yanlış olmaz. 1960 ve 1970'li yılları önemli kılan nokta, Küba Devrimi'nden esinlenen toplumsal içerikli belgesellerin ve politik yapıyı irdeleyici yapımların ortaya çıkmaya başlamasıdır. Bu filmlerde yerli gruplara uygulanan zorbalıklar, insan hakları ihlalleri, alt sınıfın adaletsiz çalışma koşulları, Afro-Kolobiyalıların yaşadığı problemler, uyuşturucu gibi toplumsal sorunlar merkezdedir. Bunlar, Latin Amerika'da üretilmekte olan filmlerin politik tarzına benzer filmler olmuştur.

1970'ler politik sinema dışında, ticari sinemanın yoğun olarak varlık göstermeye başladığı yıllar olmuştur. Film üretimi için sermaye ve teşvik düzenlemeleri ya da film kalitelerini arttırmak için deneyim ve beceri düzeyini artırıcı kaynaklar yaratarak, Kolombiya sinemasını kalkındıracağı düşünülen bir dizi düzenleme yasal olarak getirilmiş ancak hiçbirisi sinemanın sürekliliğine hizmet sağlayacak yetkinlikte bir işlerlik sağlayamamıştır. Yine bu yıllarda Brezilya ve Venezuela gibi ülkelerde de ticari başarı kazanma ve uluslararası bilinirliği artırma gibi isteklerle girişilen, yoksulluk ve insan sefaleti temalı pornomiseria oluşumunun Kolombiya'da da etkin olduğu görülür. Alt sınıfın sefalet dolu yaşamı, sokak çocuklarının ötekileştirilmiş yüzü, uyuşturucu kaçakçılığı faaliyetleri, siyasi yolsuzluk benzeri pek çok konu ele alınır. Az da olsa ulusal ve uluslararası başarı kazanıldığı görülür ama tam anlamıyla bir yayılım alanına kavuşulamaz.

1980'lere gelindiğinde tamamen popüler ve tüketime çabucak hazır hale getirilebilecek düşük bütçeli filmler geleneği ortaya çıkar. Kitle tarafından yoğun biçimde tüketilmesi amaçlanan bu filmlerin yanında, ülkenin tarihini uzunca bir süre meşgul eden çatışmaları konu alan filmler de üretilmiştir. Anlaşmazlıklar ve sorunlara neden olan sorunlar açık bir biçimde ele alınmıştır. 1978'de kurulan La Compañía de Fomento Cinematográfico'nın varlığı, sinema için kaynak oluşturulması, yönetim ve yatırımların yapılması için önemli görülmüştür. Ancak yapılan herhangi bir faaliyet başarıya ulaşmamıştır. Kuruluş 1990'lara doğru ciddi bir maddi kaynak sorunu yaşamaya başlamış, ilgi uyandıran uzun metraj filmler ortaya çıksa da 1993 yılında kuruluş tasfiye edilmiştir. Bundan sonrasında film yapımcıları kendi çözümlerini üretmek zorunda kalmıştır. 1990'lı yıllar boyunca gerçekleştirilen bazı büyük prodüksiyonlu işler, uluslararası başarı elde etmiş ve Kolombiya sinemasına duyulan beklentilerde bir artış yaşanmıştır.

2003'te getirilen sinema yasası, prodüksiyon ve uluslararası görünürlük hedefleriyle öne çıkmış ve Kolombiya sineması, her türlü izleyici tarafından tanınabilecek bir kimlik inşa edebilir hale gelmiştir. Ortaya konulan ve herkesi kapsayan yatırımlar, sürdürülebilir bir sinemanın varlığını yaratmıştır. 2012 yılında, yabancı ve yerli üreticiler arasında interaktif bir yapım sürecini mümkün kılan film yasası, Kolombiya sineması için oldukça verimli olmuştur. Devam eden süreçte, ilerleme devam etmeyi sürdürmüştür. Hatta bu durum 2019 yılında Oscar adayı olmaya kadar gitmiştir.

Kolombiya sinemasının geneline bakıldığında, devlet desteğinden uzak, çatışmaların ve iç karışıklıkların merkezi noktasında bulunan sorunlardan bağımsız bir sinema görmek pek mümkün değildir. Ticari kaygılarla üretilmiş olan filmlerin dışında, görülen film içerikleri toplumsal olaylar ve politik durumlar etrafında gerçekleştirilmiştir. Sinemasını gerçekleştirmeye çalıştığı günden itibaren, Kolombiya'da görülen yegane şey, sinemasının da en az tarihselliği kadar çalkantılı olduğudur. Varlık gösterme çabası, siyasal gelişmelerden ya da çalkantılardan bağımsız olarak ilerleyememiştir. Ancak bütün sorunlu yapılara rağmen hem siyasi olarak hem de sinemasal özgünlük olarak inşa edilmeye çalışılan tablo, başarı göstermeye dönük bir hal barındırmaktadır denilebilir.

KAYNAKÇA

- Arslan, M. (2015). *Küreselleşme Bağlamında Organize Suçta Yaşanan Değişim ve Ülke İstikrarına Etkisi: Afganistan ve Kolombiya Örnekleri*, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Avilés, W. (2006). *Global Capitalism, Democracy, And Civil-Military Relations In Colombia*, State University Of New York Press.
- Bagley, B. (2012). *Drug Trafficking and Organized Crime: In The Americas Major Trends in The Twenty-First Century*, Woodrow Wilson International Center for Scholars Latin American Program.
- Bentancur, J. L. R. Moreno, S. R. (2010). *Representations Of The Armed Conflict In Colombian Cinema*, Revista Latina De Comunicaciôn Social, Sf: 503-515.
- Betancourt, M. (2019). *Alejandro Landes's Monos And The Once And Future Colombian War Film*, Film Quarterly, Vol. 73, Number 1, Sf: 26-32, ISSN 0015-1386, The Regents of the University of California.
- Betancur, J. R. (2014). *Va El Cine Colombiano Hacia Su Madurez? Análisis De 10 Años De Ley De Cine En Colombia*, Anagramas - Universidad De Medellin, Volumen 13, No: 25, Pp: 127-144.
- Chanan, M. (1997). *The Changing Geography of Third Cinema*, Screen (Winter: 38).
- Çınar, Y. Avcı, Y. (2017). *Kolombiya Sorunu: Taraflar, Sebepler, Çözüm Süreci Ve Öneriler*, Bilgesam Yayınları, İstanbul.
- Downing, C. (2012). *Armed Conflict and Ethnic Diversity: Colombia*, New York: New York University.
- DPI. (2013). *Kolombiya'da Siyasal Şiddet Ve Henüz Olgunlaşmayan Barış Süreci*, Demokratik Gelişim Enstitüsü, 11 Guilford Street, Londra.
- Esquirol, L. J. (2001). *Can International Law Help: An Analysis of the Colombian Peace Process*, Florida International University College of Law, Vol. 16 Connecticut Journal of International Law, Sayfa: 23-93.

- Gómez, S. G. (2014). *Guerrilla Y Población Civil Trayectoria De Las FARC 1949-2013*, Centro Nacional de Memoria Histórica.
- González, F. (2004). *Alternative to War Colombia's Peace Processes*, Mauricio García-Durán (Ed.), Conciliation Resources.
- Holmes, J. Pineres, S, A, G. Curtin, K. (2008). *Guns, Drugs, And Development In Colombia*, University of Texas Press.
- Lara, B. P. A. (2009). *Análisis De Las Políticas De Fomento Del Cine En Colombia*, Universidad Colegio Mayor De Nuestra Señora Del Rosario Facultad De Ciencia Política Y Gobierno, Bogotá.
- Leech, G. (2011). *The FARC, The Longest Insurgency*. Fernwood Publishing Halifax & Winnipeg, Department of Peace Studies, Zed Books London & New York.
- LeGrand, C. (2003). *The Colombian Crisis In Historical Perspective*, Canadian Journal of Latin American and Caribbean Studies/Revue canadienne des études latino-américaines et caraïbes, Vol. 28, No. 55/56 (2003), pp. 165-209. Taylor & Francis, Ltd. on behalf of Canadian Association of Latin American and Caribbean Studies .
- McAnany, E. (2010). *Communication in Latin American Contexts*, Communication Research Trends, Volume 29, Number 2.
- Ramirez, G. (2015). *Inventing The Peace After A Half-Century Of Armed Conflict Study On The Transitional Justice Discourses In Colombia*, Serkan Köybaşı (Çev.), Anayasa Hukuku Dergisi, Cilt:4, Sayı:8, Sayfa:85-105.
- Ramirez, J. G. (2015). *Colombia De Pelicula-Cartilla De Historia De Cine Colombiano*, Ministerio de Cultura.
- Rojas, C. (2002). *Civilization and Violence: Regimes of Representation in Nineteenth-Century Colombia*, Borderlines, Volume 19, University of Minnesota Press.
- Suárez, J. (2017). *A Companion to Latin American Cinema*, Edited by Maria M. Delgado, Stephen M. Hart, and Randal Johnson, Wiley Blackwell Press.

İnternet Kaynakları:

González, H, M, A. (2015). La Ley del Sobreprecio y el cine documental en Colombia, 1972-1978, <https://www.kisa.link/Ntoz> Erişim Tarihi: 11.05. 2020.

Kolombiya Sinemasının ilk yılları: <https://www.icff.co.uk/?p=328> Erişim Tarihi: 2 Mayıs 2020.

Leech, G. (1999) *Fifty Years of Violence*, Colombia Journal, Erişim için: <http://motherearthtravel.com/history/colombia/history-8.htm> Erişim tarihi: 7 Nisan 2020.

EXTENDED ABSTRACT

Colombian cinema has not been able to show a full cinematic development due to the lack of state authority and the ongoing conflicts and disagreements. In Colombia, where laws and laws could not dominate due to the vacuum of authority, the data in the first years of cinema are very limited. In 1897, the year of the first screenings in the world, there was also a screening on the territory of Colombia. However, the Thousand Days War, which started in these years, also led to a heavy progress for cinema. Local people in Colombia have experienced divisions among themselves with liberal and conservative parties. The loyalty to the established parties is so high that this situation becomes hereditary among the people. It is known that the two parties that were established had a multi-class structure including elites, middle class groups and rural poor. Throughout the civil war, known as La Violencia in Colombian history, the brutality of conservative police, civilians, and liberal guerrillas who have no official ties to the administration but sympathize with it, has been exhibited. An extremely complex phenomenon, La Violencia was characterized by both partisan political rivalry and pure rural banditry. However, the root cause of this prolonged period of internal disorder is the refusal of successive governments to join people's demands for socio-economic change. During the National Front period, different groups emerged. In particular, guerrilla groups relied on the ideology of the radical left. These groups were present not only in Colombia but also in different Latin American countries. However, the biggest reason for its activities in Colombia can be shown as the political exclusion caused by the National Front. The guerrillas defined themselves as a reaction to this restricted system. With the emergence of Marxist-Leninist organizations such as FARC, ELN and M-19, different conjunctures have begun to play a role in Colombian politics. The ELN was founded in the early 1960s, and then the FARC organization was established in 1964. Although the FARC organization has a later founding date than the ELN organization, it has the oldest and the largest number of militants in terms of its emergence in the 1920s. The conflicts between FARC and ELN groups kept the country in a constant state of chaos and cinema continued to survive in the shadow of this chaos.

The adventure of cinema in Colombia dates back to 1897. According to the chronology of the arrival of cinema in Colombia (1897-1899), made by Jorge Alberto

Moreno and Rito A. Torres, on 13 April 1897 in Panama, then the Colombian region Puerto Colón, the first open to the public in a tent built in the James & Coy's Building demonstration has taken place. Shortly after the introduction of cinema, the country faced a civil war known as the Thousand Days War (1899-1902), which resulted in the suspension of all film production. A special event was held in Buga for María, the first fictional feature film in Colombian cinema history. Only 25 seconds of the 180 -minute film, directed by Máximo Calvo and Alfredo del Diestro, has survived. Sound was officially introduced to Colombian cinema in 1938, and with the arrival of sound, new designs were worked on to consolidate the film industry. The first state investment in cinema was also realized at this time. The 1960s and 1970s were a time when social documentary and politically oriented cinema inspired by the Cuban Revolution became commonplace. The different manifestations of the new Latin American cinema are echoed in the films of Carlos Álvarez, his wife Julia de Álvarez, Diego León Giraldo, Gabriela Samper, Marta Rodríguez and Jorge Silva. Commercial cinema productions became more active in Colombia in the 1970s. There were a number of legal and private initiatives for cinema during this period. The most important of these was the sobreprecio (additional fee) clause adopted in the law in 1972, and an additional fee was added to movie tickets by making it mandatory for a Colombian short film to accompany every new film in the country. The 1980s revealed the need for Colombia to build a national film industry, with a wide variety of critics' discourses and aesthetic concerns. Some good movies have appeared in theaters, with various films known as “popular cinema” trying to reach the public, from the purely funny to the grotesque. With the FOCINE institution, which was established later, it was tried to provide support for motion pictures, but this support was not enough for development. When we come to the 2000s, the most important development of this period was the adoption of the Law No. 814. The cinema law enacted in 2003 started to highlight cinematographic productions more directly by targeting local and international development. Colombian cinema has tried to directly express its own identity features by embracing what can be recognized by all kinds of audiences and put forward for cinema in the country. In 2012, the state published the Law No. 1556, which it called the Filming Law. This second law, introduced under the free trade agreement known as Estados Unidos (TLC), was made by the government to attract foreign resources to the country and to enable exchange of information between domestic and

foreign producers. 2012 was recorded as the most successful year for domestic cinematography. The study generally aims to reveal the effects of political history and cinema history on each other, and in line with this aim, it aims to convey how the language of cinema is affected by the political one. How Colombian cinema progressed in the context of these conflicts and internal unrest, and what kind of formation it had are among the other aims of the study. The study was organized by the literature review method due to the interconnectedness of the data. The findings we obtained as a result of the study show that Colombian cinema does not have a very solid foundation in these slippery soils. The images reflected on the screen of Colombian cinema dealing with its own internal issues for centuries have also found a place as a reflection of these internal unrest. The fact that the language of cinema is so political and the contribution of filmmakers to this language has been due to the suffering of their own lands and nation. The shift of cinema to a more commercial formation in Colombia with films coming from abroad, however, only found the 2000s, and this situation shifted to a little more popular in the language of cinema. The history of Colombia and cinema has thus revealed a structure that has been studied in an inseparable whole.